

Planteafgiftsfonden

[Forside \(/\)](#) / [Husdyr \(/husdyr/\)](#) /

[Køers ædepræferencer ved afgræsning \(/husdyr/koeers-aedepraeferencer-ved-afgraesning/\)](#)

Udgivet: 15.12.2025

Køers ædepræferencer ved afgræsning

Køer foretrækker generelt græsmarksplanter med et højt indhold af sukker og energi og et lavt indhold af fiber, nitrat-N og bitterstoffer. Hvidkløver, rajgræs og timoté er blandt de foretrukne arter. Andre forhold har også betydning for præferencen, herunder udbud og tæthed af planten samt individuelle forskelle mellem køer.

Af Irene Fisker, Innovationscenter for Økologisk Landbrug og Torben S. Frandsen, SEGES Innovation

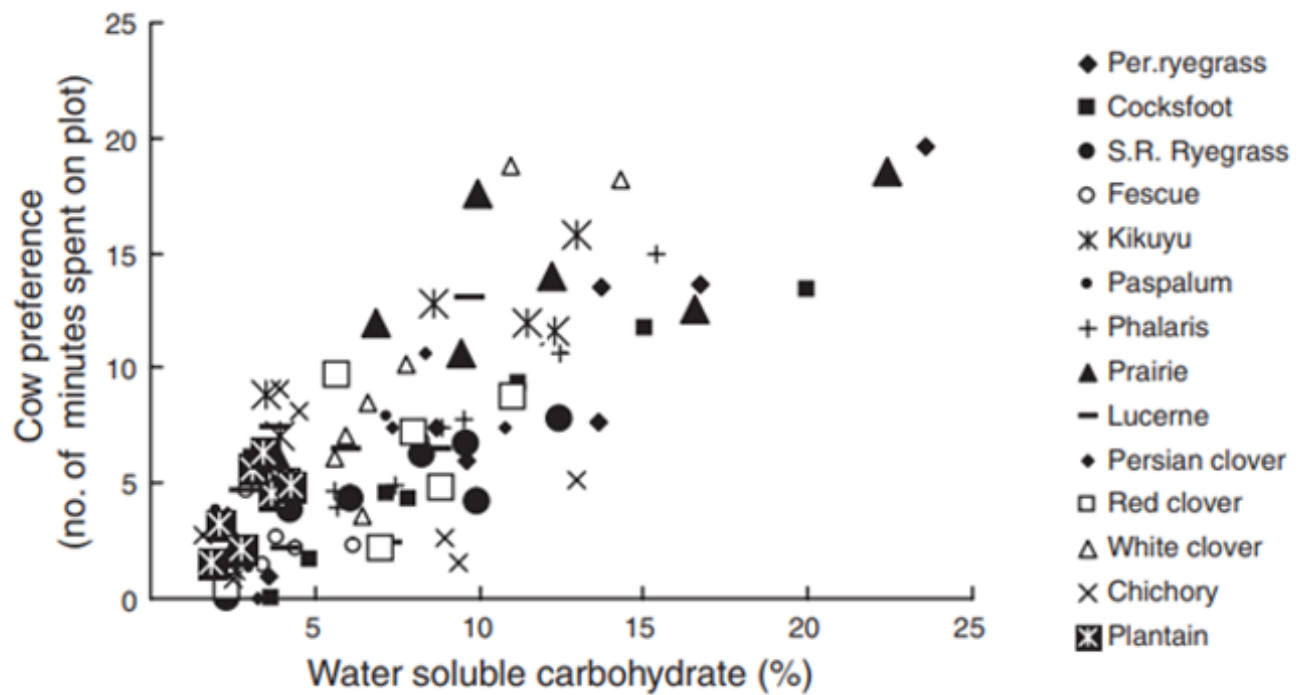
Når malkekøer er på græs, tilstræbes et højt græsoptag gennem hele sæsonen, og det er derfor vigtigt at sammensætte græsblandinger til afgræsning med arter og sorter med god smagbarhed. Der er også en bevægelse hen imod mere artsrige græsblandinger med flere bælgeplanter og urter af hensyn til klimaafttryk og diversitet, og her er det også vigtigt, at køerne kan lide planterne. Artiklen her samler erfaringerne fra en række forsøg, som belyser køers ædepræferencer ved afgræsning.

Køer foretrækker hvidkløver – til en vis grænse

Det er ikke overraskende, at køer er glade for hvidkløver. Det er f.eks. demonstreret i et engelsk forsøg med felter af rajgræs og hvidkløver i renbestand. Her åd køerne 85% hvidkløver, når felterne med hvidkløver udgjorde 75 % af arealet, mens de optog 63 % hvidkløver, når felterne med hvidkløver kun udgjorde 25 % af arealet (Rutter et al., 2004). Der var dog en vis grænse for, hvor meget hvidkløver køerne ville have. De åd ikke 100 % selvom det var muligt, og der blev registreret et svagt fald i andelen af hvidkløver i løbet af dagen.

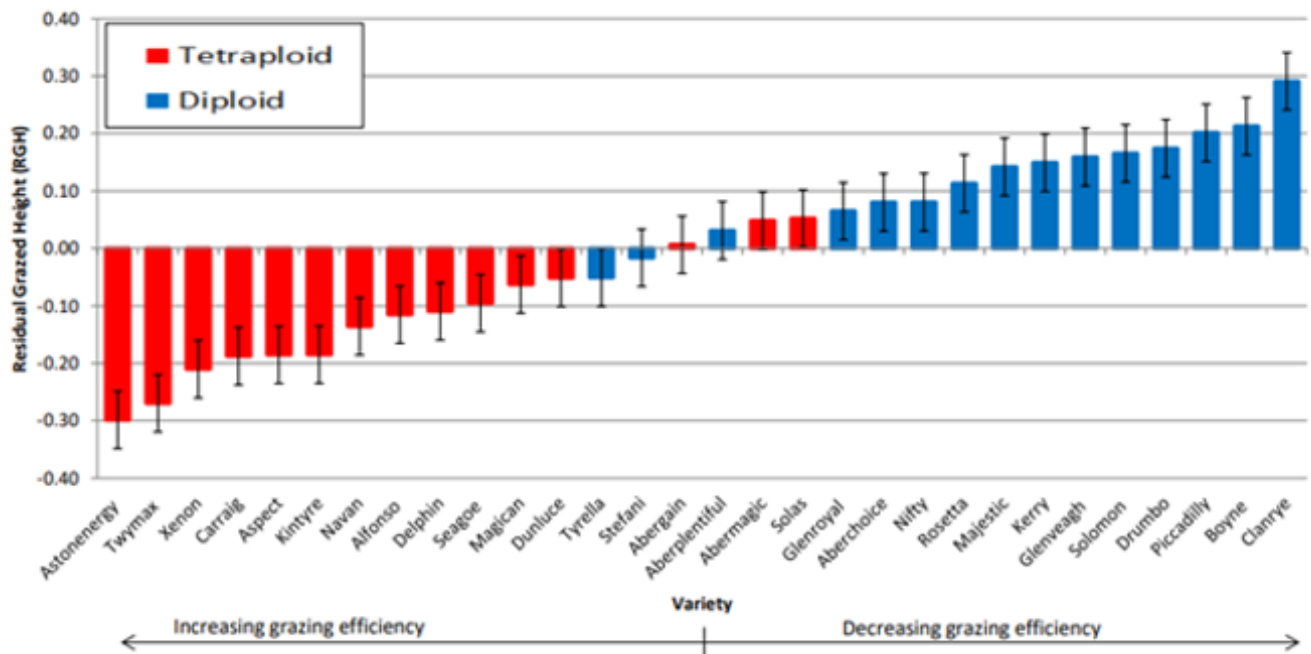
Sukkerindholdet betyder mest for smagbarheden

Græssende dyr går generelt efter planter, som tilfører dem energi. Australske forskere har registreret hvor meget tid køerne brugte på felter med 14 forskellige græsmarksplanter i renbestand. Hvidkløver og to australske græsser var blandt de mest foretrukne afgrøder, mens strandsvingel, cikorie og vejbred lå i den anden ende af skalaen. På tværs af de 14 arter af græs, urter og bælgeplanter steg køernes interesse med stigende indhold af de letfordøjelige kulhydrater, se figur 1. Det omvendte gjorde sig gældende for planternes indhold af nitrat-N og NDF (fiber).

Figur 1. Gennemsnitlig præference for hver afgrøde udtrykt i den tid køerne brugte i det pågældende felt. (Horadagoda et al., 2009)

Tetraploide rajgræsser har et højere sukkerindhold end diploide rajgræsser, og derfor har køer som regel en god ædelyst til de tetraploide sorter. Det er vist i et irsk forsøg, hvor man sammenlignede, hvor effektivt køerne græssede på felter med diploide eller tetraploide rajgræssorter i renbestand, se figur 2. Figuren viser, at køerne efterlod mindst græs tilbage på felter med tetraploide sorter.

Figur 2. Gennemsnitlig afgræsset højde i felter med forskellige rajgræssorter. Negative værdier indikerer mere effektiv afgræsning. (Tubritt, 2021)

Præferencer skifter over sæsonen

Græsmarksplanterne udvikler sig i løbet af sæsonen og påvirkes af vejrforholdene, og derfor er indholdsstofferne i planterne heller ikke statiske. Et nyt forsøg fra Schweiz viste, at køernes præferencer for fire græs-blandinger ændrede sig i løbet af de seks gange køerne var tilbage på arealerne.

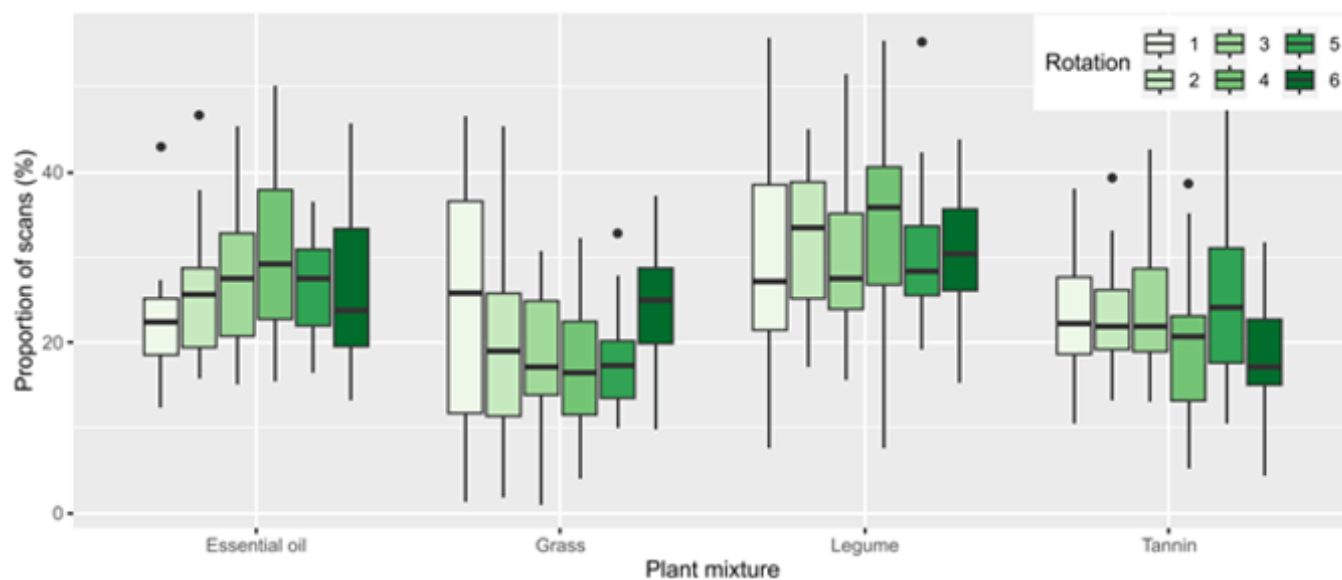
Tabel 1 viser sammensætningen af de fire blandinger i forsøget, og figur 3 viser hvor ofte køerne blev observeret græssende på arealerne. Generelt græssede køerne mest på arealet med den bælgeplanterige græsblanding og mindst på den tanninholdige. Det er også værd at fremhæve, at der var en ganske betydelig variation mellem de enkelte køer.

Navn på blanding	Essentielle olier	Græs	Bælgplanter	Tannin
Andel, %:				
• Græsser	32	58	26	17
• Bælgplanter	46	28	69	38
• Urter	22*	14	5	45**
Indhold, g/kg TS:				
• Råprotein	191	179	217	176
• NDF	390	441	382	378
• Extraherbare phenoler	19,5	19,4	20,2	23,1
• Kondenserede tanniner	4,5	3,2	3,8	8,9
Energi, MJ/kg TS:				
• NEL	6,1	5,9	6,3	5,8

*især mælkebøtte og røllike

**især lancetvejbred og cikorie

Tabel 1. Botanisk sammensætning og næringsindhold i fire græsblandinger. (Hesselmann et al., 2025)

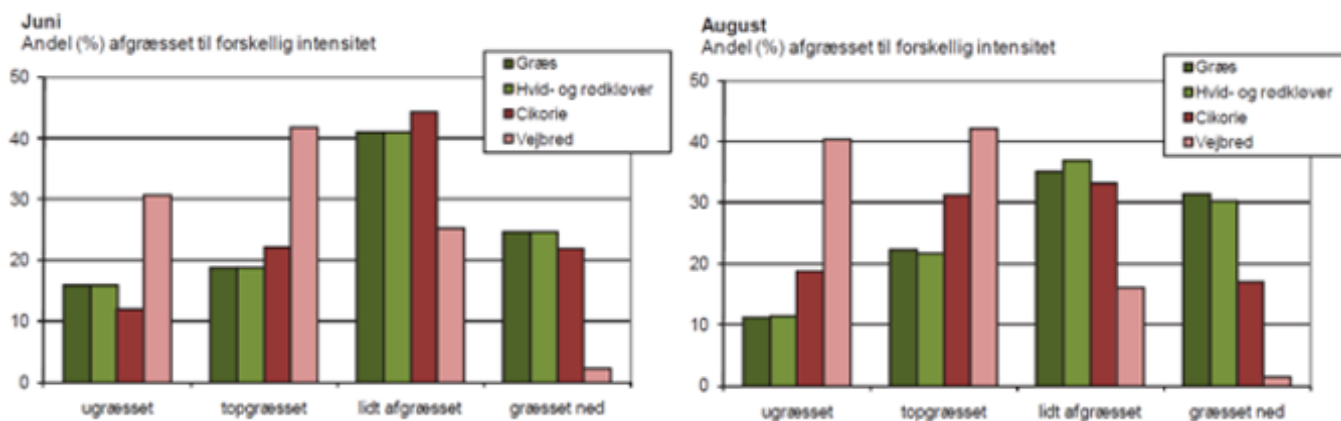
Figur 3. Andele af observationer af køer, som græsser, fordelt på felter med en af de fire græsblandinger. (Hesselmann et al. 2025)

Får og køer æder gerne timoté

Timoté er kendt for en god smagbarhed. I et tysk forsøg med får og køer konkluderede forskerne, at timoté var den foretrukne græsmarksplante, når dyrene fik valget mellem hundegræs, engsvingel, rajgræs, timoté, mælkebøtte og hvidkløver. Tilsvarende blev vist i danske afgræsningsforsøg i 2015-2018, som var en af årsagerne til den øgede andel timote i blanding Ø21.

Vejbred og cikorie

Iblandning af urter og især cikorie og lancetvejbred har øget udbredelse til både slæt og afgræsning, og der er mange positive erfaringer fra praksis. Kristensen et al. (2010) lavede i 2007-2009 en afgræsningsundersøgelse på 5 malkekvægsbedrifter i Danmark med bl.a. ædelyst til græs, kløver og urter. Som vist på figur 4 havde kjerne cirka samme ædelyst til græs, hvid- og rødkløver og cikorie, mens en betydelig større andel af lancetvejbred var ugræsset eller kun topgræsset i såvel juni som august. Forfatterne fandt, at ædelysten til vejbred især faldt ved blomstring.

Figur 4. Andel af de forskellige græsarter ift. afgræsningsintensitet i juni og august som gennemsnit af 5 malkekvægs-bedrifter. (Kristensen et. al. 2010)

Under danske forhold blev der i 2025 gennemført første del af et præferenceforsøg hos en økologisk mælkeproducent. Her var etableret en række felter med forskellige græsser, bælgeplanter og urter, og her tyder de foreløbige resultater på, at lancetvejbred og cikorie havde en middel placering målt på forskel i græshøjde før og efter afgræsning.

Præferencerne blev målt 26. maj og 8. september, og det er vigtigt at understrege, at afgrødehøjden var forholdsvis lav begge dage, når afgræsningen blev påbegyndt.

Foto: Irene Fisker

Kørne græssede godt på lancetvejbred den 26. maj. Afgrødehøjden var forholdsvis lav, da kørne kom ind på arealet.

Litteratur:

- Cuchillo HM, Wrage-Monnig N, Isselstein J. Forage selectivity by cattle and sheep co-grazing swards differing in plant species diversity. Grass Forage Sci. 2018;73:320–329 (<https://doi.org/10.1111/gfs.12339>)
- Hesselmann et al., 2025. Foraging preferences of dairy cows grazing on contrasted multispecies swards. Veterinary and Animal Science 28 (2025) (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2451943X2500016X>)
- Horadagoda et al., 2009. Grazing preferences by dairy cows for 14 forage species. Animal Production Science, 49, 586-594 (https://www.researchgate.net/publication/240510452_Grazing_preferences_by_dairy_cows_for_14_forage_species)
- Kristensen et al. 2010. Økologisk græsmarksproduktion og udnyttelse til mælkeproduktion, Intern Rapport Husdyrbrug Nr. 27, 2010 (<https://orgprints.dk/id/eprint/17872/1/17872.pdf>)
- Rutter et al., 2004. Dietary preferences of dairy cows grazing ryegrass and white clover. J. Dairy Sci. 87:1317-1324 (<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022030204732816>)
- Tubritt, T., 2021. Differential dry matter production, nutritive value and grazing utilization of perennial ryegrass varieties and mixtures evaluated within intensive grazing regimes. Doctorate of Philosophy, Queen's University, Belfast (<https://pure.qub.ac.uk/en/studentTheses/differential-dry-matter-production-nutritive-value-and-grazing-ut/>)

Planteafgiftsfonden

Måske er du også interesseret i

15.12.2025

Foldafgræsning med kalve på græs

Foldafgræsningen skal sikre, at kalvene kommer godt fra start ved afgræsning, så der skabes et go...

11.12.2025

Efterafgrøder kan også bruges til afgræsning

Hvilke planter egner sig bedst både som efterafgrøde og som afgræsning til køerne, og hvornår...

16.12.2025

Gode drivveje på den økologiske kvægbedrift

Gode drivveje er essentielle for sundhed og afgræsning på den økologiske kvægbedrift. Derudov...

16.12.2025

Elefantgræs som strøelse til kvæg

Elefantgræs har potentiale som strøelse. Køerne tager godt imod materialet, men der er stadig...

16.12.2025

Budgetkalkuler for økologisk landbrug

Brug budgetkalkulerne og få et realistisk billede af produktionsøkonomien.

10.11.2025

Norge: Sæterdrift med NoFence – når fortid og fremtid forenes

Norske bønder har i århundrede drevet husdyrene op i fjeldene på sommergræsning. Det kan virke...

10.11.2025

Virtuelt hegn uden pæle og tråd kan bruges i økologisk produktion

Kreaturer har en bemærkelsesværdig god evne til at 'se' med ørerne, og de opfatter...

10.11.2025

Trivsel hos kalve og ungdyr på græs om efteråret

Læs om en række tiltag, du kan sætte i værk for at sikre sundhed og høj tilvækst hos kalve og ungd...

01.10.2025

Behandling af kalve i økologiske besætninger

Hvad må du som økolog selv gøre, hvornår skal dyrlægen inddrages, hvad er reglerne for...

18.07.2025

Ensilerings- og konserveringsmidler til øko-foder og drikkevand - sådan må de bruges

Økologiske landmænd må gerne bruge syre til konservering herunder ensilering og crimpning, og...

16.07.2025

Økologiske kalve skal have opfyldt deres suttebehov

Reglerne for opfyldelse af kalvenes suttebehov er de samme for økologiske kalve som for...

16.07.2025

Øko-småkalve på græs - hvordan er reglerne?

4-6 mdr. gamle økologiske kalve skal have adgang til græsarealer i sommerperioden fra 1. maj til 1....

Kontakt

Irene Fisker

Specialkonsulent
+45 23 31 41 94
iref@icoel.dk

Kirstine Flintholm Jørgensen

Konsulent
+45 30 89 71 61
kifj@icoel.dk